

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ

23 май 2019 г. – Вариант 1

ПЪРВИ МОДУЛ (време за работа – 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 30. вкл. отбелязвайте в листа за отговорите!

1. Кои племена са описани в откъса от исторически източник?

„Тези народи... не се управляват от един човек, но от старо време живеят в демокрация и затова винаги общо разглеждат полезните и трудни работи...“

Прокопий Кесарийски, VI век

- А) прабългари
- Б) славяни
- В) авари
- Г) траки

2. През кой век е създадена Стара Велика България?

- А) V век
- Б) VI век
- В) VII век
- Г) VIII век

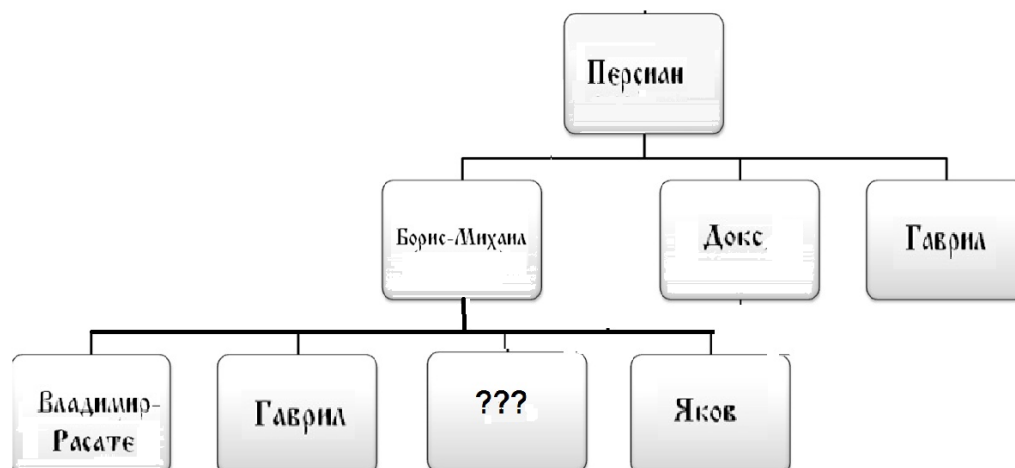
3. Защо хан/кан Тервел получава титлата „кесар“?

- А) защото помага на Византийската империя да отблъсне арабите от Константинопол
- Б) защото подчинява непокорните славяни, живеещи на север от Стара планина
- В) защото сключва търговски договор с Византийската империя
- Г) защото помага на византийския император да си върне престола

4. Кое от посочените твърдения за развитието на България през първата половина на IX век е НЕВЯРНО?

- А) Започва процес на централизация на българската държава.
- Б) Започва изграждането на структурата на българската църква.
- В) Полагат се основите на изграждането на българската народност.
- Г) Значително се увеличава славянският етнически елемент в България

5. Името на кой български владетел е пропуснато в родословната схема?

- А) цар Петър I
- Б) цар Самуил
- В) цар Иван Владислав
- Г) княз/цар Симеон

6. Коя е вярната последователност на откъсите от исторически източници според хронологията на събитията, които отразяват?

1. „И тъй владетелят на българите се съгласил на мир [...] Поради това всички лесно се съгласили да приемат християнското кръщение, а техният владетел приел да се нарича Михаил — по името на императора.“

2. „На осми октомври [...] патриарх Стефан [...] благословил Петър и Мария, поставил на главите им брачните венци, като кумували протовестиарият Теофан и Георги Сурсувул.“

3. „... Никифор навлязъл в България, като желаел да я унищожи. Той взел със себе си своя син Ставрикий, зетя си Михаил, назован и Рангаве, всички патриции, началници, сановници [...]“

4. „Кана сюбиги Омуртаг, обитавайки стария си дворец, направи преславен дворец на Дунава и по средата на двата всеславни дома, като измери [разстоянието], направи на средата могила.“

- А) 1; 2; 3; 4
- Б) 3; 4; 1; 2
- В) 4; 3; 2; 1
- Г) 2; 1; 3; 4

7. Кой от старобългарските книжовници е автор на „Небеса“ и „Шестоднев“?

- А) Климент Охридски
- Б) Константин Преславски
- В) Йоан Екзарх
- Г) Черноризец Храбър

8. По време на управлението на кой български владетел е създадена Латинската империя?

- А) цар Асен
- Б) цар Борил
- В) цар Калоян
- Г) цар Петър

9. На кой български владетел е съвременник Патриарх Евтимий?

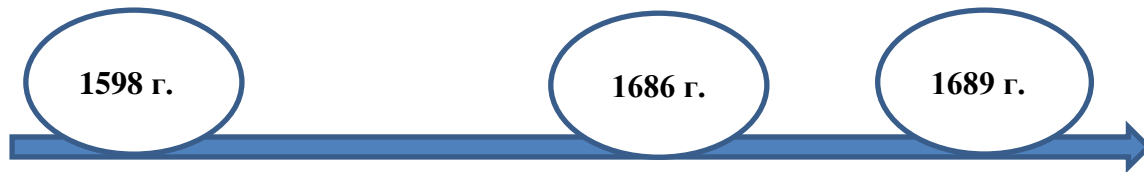
- А) цар Гаврил Радомир
- Б) цар Иван Владислав
- В) цар Георги Тертер
- Г) цар Иван Шишман

10. Кое от изброените понятия разкрива съдържанието на изображението?

- А) ктитор
- Б) логотет
- В) севастократор
- Г) севаст

11. Кое събитие от съпротивата на българите срещу османската власт в периода XV-XVII век е пропуснато на линията на времето?

- А) Първото Търновско въстание
- Б) Въстанието на Карпош
- В) Второто Търновско въстание
- Г) Чипровското въстание

12. С кое понятие в документа е обозначено сдружението на занаятчиите от един занаят?

„... Стана нужда да се набави едно голямо количество шаяк за облекло на новите войски... Според установените нови наредби трябвало би да се приготви подходящ за целта шаяк. Като ти изпрацаме заедно с настоящето и една мостра от така наречения домашен шаяк, съобщаваме ти, че са изпратени чрез тукашния кехая на абаджийския еснаф специални хора, които да се погрижат за купуването на този вид шаяк...“

Из „Заповед до пловдивския назър, търновския воевода и първенците на Казанлък и Силиврия за закупуване на шаяк за нуждите на новосъздадената турска армия“ от 10 август 1827 г.

- А) шаяк
- Б) мостра
- В) еснаф
- Г) кехая

13. Кой основен принцип на българското образование през Възраждането е отразен в следния документ?

„(1) Копривщенското училище е учредено да се учат децата в него на книга и Закон Божии, та да познаят още от млади какъв дълг имат за Бога, за царя, за родителите си и общо за всичките чловеци и да се украсят с науки, потребни и полезни в живота на всякого човека. (2) Всеки селянин копривщенец може да даде децата си да учат в него без плата. (3) Освен копривщенските деца, в това училище може да се учат без плата и деца от други села и градове. (4) В училището всички деца се приемат равни, всичките еднакво да се учат ... (5) Учителите трябва да имат всичките ученици равни, за всичките еднакво да прилежават да ги учат, а да отличават прилежателните от ленивите, та и последните да се турят на прилежание.“

Правилник на Копривщенското училище, изработен от Найдено Геров

- А) демократичност
- Б) елитарност
- В) дискриминация
- Г) уседналост

14. С издаването на кой вестник се поставя началото на българския възрожденски печат?

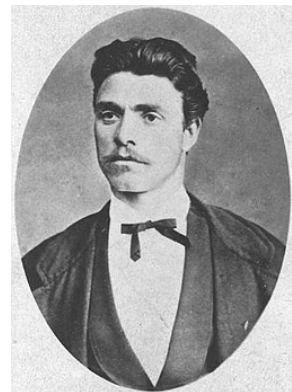
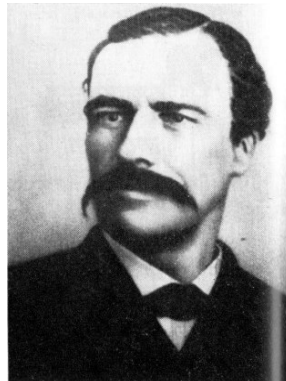
- А) „Български орел“
- Б) „Дунавски лебед“
- В) „Независимост“
- Г) „Свобода“

15. За коя историческа личност се отнася описанието?

„Роден е в град Елена. Замонашва се в Хилендарския манастир. Става един от ръководителите на църковната борба през Възраждането. Два пъти е изпращан на заточение. По време на литургия не споменава името на патриарха в Истанбул, с което българите показват, че отхвърлят духовната власт на Патриаршията.“

- А) Авксентий Велешки
- Б) Иларион Макариополски
- В) Неофит Бозвели
- Г) Паисий Пловдивски

16. Кой от дейците на българската национална революция поставя началото на организираното националноосвободително движение?

- А)
- Б)
- В)
- Г)

17. Кой участник в Априлското въстание е написал тези думи?

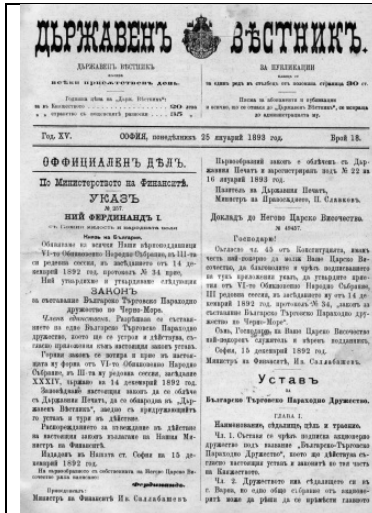
„Сега, когато ви пиша това писмо, знамето се развява пред конака, пушките гърмят, придружени от ека на църковните камбани, и юнаците се целуват един други по улиците....Ако вие, братя, сте били истински патриоти и апостоли на свободата, то последвайте нашия пример в Панагюрище.“

- А) Георги Бенковски
- Б) Панайот Волов
- В) Тодор Каблешков
- Г) Цанко Дюстабанов

18. Кой е най-големият по население пристанищен град в Източна Румелия ?

- А) Варна
- Б) Бургас
- В) Русе
- Г) Видин

19. На кое от изображенията е представен печатният орган на партията, чийто лидер е Константин Стоилов?

А)

Б)

В)

Г)

20. По време на Първата балканска война коя държава НЕ е съюзник на България?

- А) Черна гора
- Б) Сърбия
- В) Румъния
- Г) Гърция

21. Кой е международният документ, с подписването на който е свързана представената пощенска марка?

- А) Крайовската спогодба
- Б) Букурещкият договор
- В) Ньойският договор
- Г) Балканският пакт

22. Прочетете текста и отговорете какво НЕ е характерно за българското общество.

„Обикновеният българин не разбира смисъла на борбата срещу еврейството, още повече, че и расовият въпрос по природа не му е понятен... Аз съм твърдо убеден, че министър-председателят и правителството желаят и се стремят към окончателно решаване на еврейския въпрос. Но те са свързани с манталитета на българския народ, комуто липсва идеологическо възпитание, каквото ние имаме. Отраснал с арменци, гърци и цигани, българинът не намира у евреите недостатъци, които да оправдаят особени мерки срещу тях.“

Донесение на Адолф-Хайнц Бекерле, пълномощен министър на Германия в България, до германското правителство, юни 1943 г.

- А) хуманизъм
- Б) антисемитизъм
- В) патриотизъм
- Г) интернационализъм

23. Кой термин е пропуснат в следващия текст?

„Обърнете сериозно внимание на печата. Съществуват тревожни сигнали. Публикуват се провокационни съобщения и карикатури... Нека с решение на Министерския съвет да се определят какви вестници трябва да излизат, обосновавайки това с необходимостта преди всичко рационално да се използва наличната хартия в полза на народното дело. Под формата на военна _____ трябва да се провежда на практика строга политическа _____ за да не се допуска вече нищо, което вреди на делото на ОФ...“

Из писмо на Георги Димитров до Трайчо Костов, Москва, 4 ноември 1944 г.

- А) контрибуция
- Б) цензура
- В) реквизиция
- Г) анатема

24. Коя е държавната институция в Република България, представителите на която се избират пряко и изпълняват своите функции за срок от четири години?

- А) Конституционният съд
- Б) Министерският съвет
- В) Президентът
- Г) Народното събрание

25. Кой от творците е известен български композитор?

- А) Йордан Йовков
- Б) Златю Бояджиев
- В) Цанко Лавренов
- Г) Панайот Пипков

26. Кое от изброените събития се е състояло в България през 90-те години на XX век?

- А) България председателства Съвета на Европейския съюз.
- Б) България е приета в Северноатлантическия пакт.
- В) Приета е Конституцията на Република България.
- Г) България е приета за член на Европейския съюз.

27. Кой е мирният договор, с клаузите на който са свързани статистическите данни от таблицата?

Територии, отнети от Германия	
Държави, които ги придобиват	Площ
Полша	43 600 кв. км
Франция	14 520 кв. км
Дания	3900 кв. км
Литва	2400 кв. км
Свободен град Данциг	1966 кв. км
Белгия	990 кв. км
Чехословакия	320 кв. км

- А) Версайският
- Б) Сенжерменският
- В) Ньойският
- Г) Трианонският

28. Характерен белег на тоталитарното общество е:

- А) свободата на словото, печата и организациите
- Б) вземането на важни решения чрез референдуми
- В) народовластие и изборност на институциите
- Г) власт, осъществявана от един лидер, партия и идеология

29. След коя от войните започва да се използва изразът „желязна завеса“?

- А) Първата балканска
- Б) Втората балканска
- В) Първата световна
- Г) Втората световна

30. Коя от посочените държави става член на Европейския съюз най-рано?

- А) Франция
- Б) Гърция
- В) Полша
- Г) България

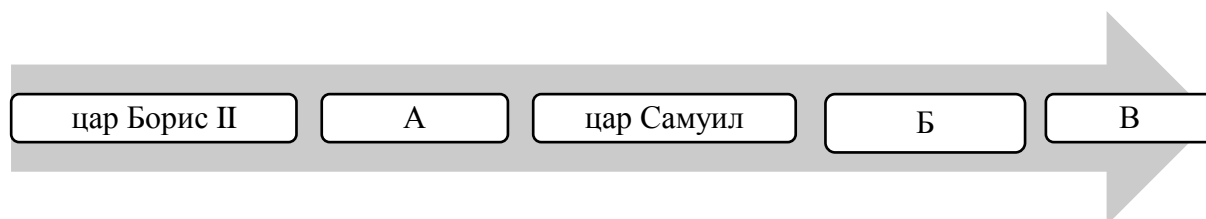
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ
23 май 2019 г. – Вариант 1

ВТОРИ МОДУЛ (време за работа – 60 минути)

Отговорите на задачите от 31. до 38. вкл. запишете в свитъка за свободните отговори!

31. На линията на времето са представени имената на български царе от X – XI в. Срещу буквите в свитъка за свободните отговори запишете съответстващите им имена, така че да бъде спазена хронологическата последователност на управлението им.

32. Срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори запишете името на историческата личност, която отговаря на описанието:

- А) предводител на групата на прабългарите, които след разпадането на Стара Велика България се установяват по поречието на р. Волга
- Б) известен български строител от Възраждането, построил Покрития мост в Ловеч
- В) първият главен управител на Източна Румелия

33. Срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори запишете историческата личност и века, свързани с посочените събития/факти:

- А) издаване на в. „Будилник“
- Б) отпечатването на „Стематография“
- В) суспендиране на Търновската конституция

34. Сресу съответната буква в свитъка за свободните отговори запишете подходящото понятие/термин (*спахия, севастократор, кооперация, кърджалия, коалиция, кавхан*), което съответства на даденото определение:

- А) висша титла във Византия, пренесена в България през XIII век, втора в йерархията след царя
- Б) член на турска разбойническа дружина през XVIII-XIX век
- В) обединяване на две или повече страни или политически партии за постигане на общи цели

35. За всяко от изброените понятия посочете в свитъка за свободните отговори конкретен пример от българската средновековна история:

- А) хрисовул (златопечатник)
- Б) книжовна школа
- В) столица

36. Прочетете внимателно откъса от „Дневник“ (1578 г.) на Стефан Герлах и отговорете на поставените въпроси:

- А) За кой век се отнася информацията от източника? Какъв е бил видът на училището, което е създадено в черквата „Св. Марина“?
- Б) Информация за какви вероизповедания има в текста?
- В) Запишете понятието от текста, чието съдържание означава *управител на църковен диоцез*.

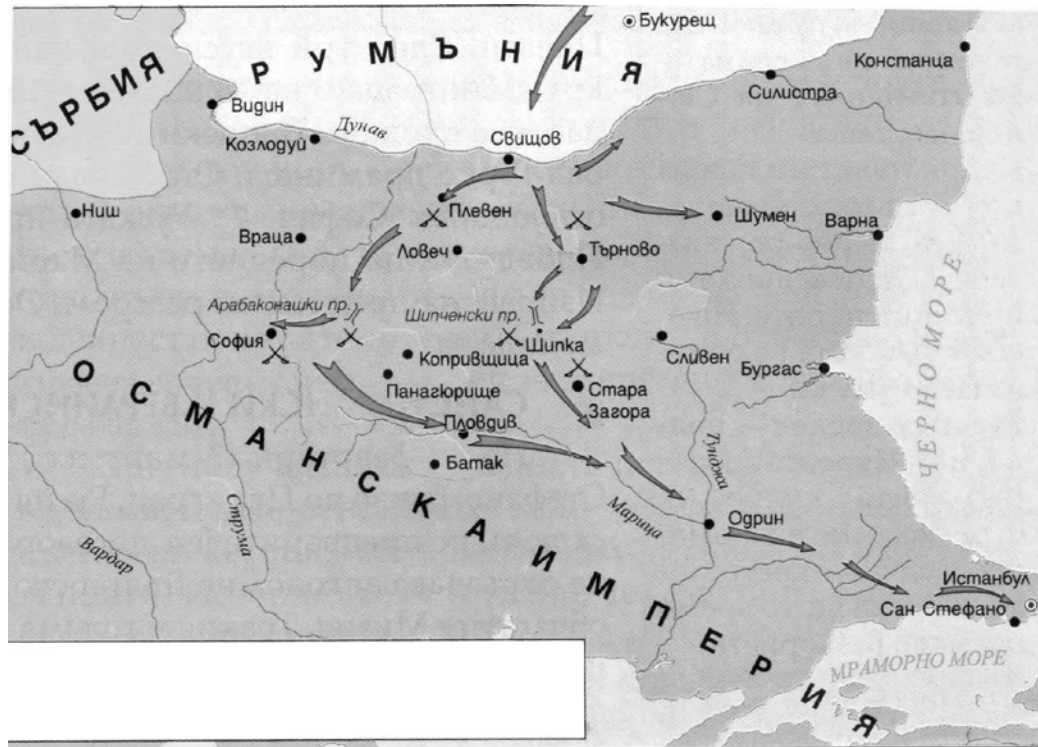
„Градът София е открито селище, твърде голямо ... Главната му черква е „Св. Марина“, засводена и цялата изрисувана, иконите са подновени. В тази черква има българско училище... Българите и гърците ходят в една черква, защото имат еднакво богослужение. Когато присъстват българи, литургията се чете на български. До нашата къща стои една висока кръгла кула, която българите преди 40 години са имали още за своя църква, но турците са им я взели и направили от нея джамия. Тук има 12 свещеници, така и 12 черкви... Към този митрополит спадат над 300 села или черкви.“

37. Разгледайте историческата карта и отговорете на поставените въпроси:

А) Коя война е отразена на картата?

Б) Кой е първият освободен български град? Кой от градовете е подложен на обсада по време на войната?

В) Как се нарича българското военно формирование, което участва в тази война? Запишете едно от сраженията, в което то показва своя висок дух и желание за победа?

38. Разгледайте внимателно представената пощенска марка и отговорете на поставените въпроси.

А) Къде е сключен мирът с Република България?

Б) С края на кой военен конфликт е свързан този мирен договор?

В) Символи на коя от воюващите коалиции са изобразени вляво от маслиновата клонка? Как приключва за тази коалиция този военен конфликт?

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ
23 май 2019 г. – Вариант 1**

ТРЕТИ МОДУЛ (време за работа – 120 минути)

В свитъка за свободните отговори напишете в обем до 3 страници отговор на историческия въпрос:

Как се развива българската държава при управлението на хан/кан Омуртаг и неговите наследници (814/815 – 852 г.)?

При отговора вземете под внимание следните въпроси:

1. Как се развиват българо-византийските отношения при хан/кан Омуртаг?
2. Какви други външнополитически задачи стоят пред хан/кан Омуртаг?
3. Какви вътрешнополитически инициативи предприема хан/кан Омуртаг?
4. Каква вътрешна и външна политика водят ханове/канове Маламир и Пресиян (Персиан)?
5. Какви са резултатите от политиката на тримата владетели за бъдещото развитие на България?

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ – 23 МАЙ 2019 г.

ВАРИАНТ № 1

Задача от 1 до 30.

Ключ с верните отговори

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1.	Б	1
2.	В	1
3.	Г	1
4.	Б	1
5.	Г	1
6.	Б	1
7.	В	1
8.	В	1
9.	Г	1
10.	А	1
11.	Г	1
12.	В	1
13.	А	1
14.	А	1
15.	Б	1
16.	В	1
17.	В	1
18.	Б	1
19.	В	1
20.	В	1
21.	А	1
22.	Б	1
23.	Б	1
24.	Г	1
25.	Г	1
26.	В	1
27.	А	1
28.	Г	1
29.	Г	1
30.	А	1

Задача 31. – 3 точки

- А) цар Роман
- Б) цар Гаврил Радомир
- В) цар Иван Владислав

Задача 32. – 3 точки

- А) Котраг
- Б) Кольо Фичето/Колю Фичето (Уста Колю Фичето, Никола Иванов Фичев)
- В) Александър Богориди (Алеко Богориди, Александър Стефанов Богориди)

Задача 33. – 6 точки

Събитие	Личност	Век
А) издаване на в. „Будилник“	Христо Ботев	XIX
Б) отпечатването на „Стематография“	Христофор Жефарович	XVIII
В) суспендиране на Търновската конституция	княз Александър I Български (княз Александър I Батенберг, княз Александър Батенберг, княз Александър I)	XIX

Задача 34. – 3 точки

- А) севастократор
- Б) кърджалия
- В) коалиция

Задача 35. – 6 точки

Примерни отговори

- А) Дубровнишка грамота; Ватопедска грамота, Рилска грамота, Витошка грамота
- Б) Охридска книжовна школа, Търновска книжовна школа
- В) Плиска, Преслав, Търново

Възможни са и други отговори

Задача 36. – 5 точки

- А) XVI век; килийно
- Б) източно православие, ислям (християнство, ислям; християни, мюсюлмани)
- В) митрополит

Задача 37. - 5 точки

- А) Руско-турската война (1877 – 1878 г.);/Руско-турската Освободителна война**
- Б) Свищов; Плевен**
- В) Българско опълчение (Опълчение); Шипка (Стара Загора)**

Задача 38. - 4 точки

- А) Париж**
- Б) Втората световна война**
- В) Антихитлеристката коалиция; с победа (побеждава)**

ВТОРА ЧАСТ – 35 точки

Отговор на исторически въпрос:

Как се развива българската държава при управлението на хан/кан Омуртаг и неговите наследници (814/815 – 852 г.)?

При отговора вземете под внимание следните въпроси:

1. Как се развиват българо-византийските отношения при хан/кан Омуртаг? – **8 точки**
2. Какви други външнополитически задачи стоят пред хан/кан Омуртаг? – **8 точки**
3. Какви вътрешнополитически инициативи предприема хан/кан Омуртаг? – **9 точки**
4. Каква вътрешна и външна политика водят ханове/канове Маламир и Пресиян (Персиан)? – **6 точки**
5. Какви са резултатите от политиката на тримата владетели за бъдещото развитие на България? – **4 точки**

35 точки се получават за пълен отговор, който включва:

- Определяне и изясняване на ключовите понятия в заглавието;
- Отговори на петте съпътстващи въпроса;
- Правилен подбор на основните факти;
- Анализ и обобщения на основата на аргументирани твърдения и верни факти;
- Висока езикова и правописна култура.